

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε΄
Ε.17 Ο άνθρωπος ζῶον πολιτικόν
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Α 1.10 - 11, 1253a7 -18
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΑΡΧΑΙΟ ΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ· λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων· ἢ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζώοις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν· ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.	Για ποιον λόγο ο άνθρωπος είναι ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε πόλη περισσότερο απ' ὅ,τι οι μέλισσες ἢ τα ἄλλα αγελαία ζῶα εἶναι φανερό. Ἡ φύση, ὅπως ἔχουμε πει, δεν κάνει τίποτε χωρὶς σκοπό. Ο ἄνθρωπος εἶναι τὸ μόνο ζῶο που εἶναι εφοδιασμένο με τηνικανότητα του λόγου· ἡ απλὴ φωνή (δηλ. οἱ ἀναρθρες κραυγές) εκφράζει μόνο τὴ λύπη καὶ τὴν ευχαρίστηση, γι' αὐτό ὑπάρχει καὶ στα ἄλλα ζῶα (ἡ φύση τοὺς ἔδωσε, πράγματι, μόνο αὐτὴ τὴν ικανότητα, να αισθάνονται τὸ δυσάρεστο καὶ τὸ ευχάριστο καὶ αὐτά να τα γνωστοποιοῦν τὸ ἓνα στο ἄλλο)· αντίθετα, τοῦ λόγου ὁ προορισμός εἶναι να κάνει φανερό τι εἶναι ωφέλιμο καὶ τι βλαβερό καὶ, ἀρα, τι εἶναι δίκαιο καὶ τι ἀδικο. Πράγματι, αὐτό εἶναι που ξεχωρίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τα ἄλλα ζῶα: μονάχα αὐτός αντιλαμβάνεται τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ τὸ δίκαιο καὶ τὸ ἀδικο καὶ τα ἄλλα παρόμοια πράγματα (αξίες). Καὶ ἡ συμμετοχὴ σε ὅλα αὐτά εἶναι που κάνει τὴν οἰκογένεια καὶ τὴν πόλη.

Εισαγωγικά

Σύνδεση με τα προηγούμενα

Στὴν ενότητα Ε16 ὁ Ἀριστοτέλης προσδιόρισε τὴν προέλευση καὶ τὸ σκοπὸ τῆς πόλης καὶ ἀπέδειξε ὅτι αὐτὴ ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν φυσικῶν οντοτήτων αποτελώντας τὴν τελειότερη μορφή κοινωνίας. Στὸ κείμενο που παραλείπεται πρόσθεσε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι *πολιτικόν ζῶον*, δηλαδή ὄν προορισμένο ἀπὸ τὴ φύση τοῦ να δημιουργεῖ κοινωνίες, ομάδες συμβίωσης. Επομένως, ἡ πολιτικὴ οργάνωση ἀποτελεῖ πρωταρχικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ορμὴ τοῦ, καθὼς δεν μπορεῖ να φτάσει στὴν ολοκλήρωσή του παρὰ μόνο μέσα στὴν *πόλιν*.

ΝΟΗΜΑ

Ο φιλόσοφος προσθέτει ακόμα ένα επιχείρημα, για να αποδείξει ότι ο άνθρωπος είναι από τη φύση του προορισμένος να ζει μέσα σε πόλεις. Η φύση, η οποία δεν κάνει τίποτε χωρίς αιτία, δηλαδή υπηρετεί πάντα μια σκοπιμότητα, ενώ εφοδίασε τα ζώα με απλή φωνή, τον άνθρωπο τον προίκισε με τον λόγο, ώστε να μπορεί να αντιλαμβάνεται το καλό και το κακό, το ωφέλιμο και το βλαβερό, το δίκαιο και το άδικο. Αυτές οι ηθικές έννοιες είναι αναγκαίες για τη συγκρότηση των πολιτικών κοινωνιών.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῶου μᾶλλον, δῆλον

Ο λόγος ως απόδειξη ότι ο άνθρωπος είναι φύσει ζῶον πολιτικόν.

Ο άνθρωπος ανήκει στα ἀγελαῖα ζῶα (**έννοια γένους**)

Ωστόσο οι σχέσεις που πραγματώνει δεν είναι όμοιες με τις σχέσεις που αναπτύσσει ένα ζώο με άλλα ζώα και με το περιβάλλον → έχουν ανώτερο χαρακτήρα

Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ

1η προκείμενη: Η φύση δεν κάνει τίποτα χωρίς σκοπό (**τελεολογική αντίληψη**)
λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῶων· ἡ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον

2η προκείμενη: α) Η φύση προίκισε μόνο τον άνθρωπο με τον λόγο.

Λόγος = λογική και γλώσσα (γλωσσικός κώδικας και γλωσσική έκφραση – ομιλία), εδώ σημαίνει κυρίως γλώσσα.

Αντίθεση φωνῆς και λόγου: Η πρώτη δηλώνει συναισθήματα, ενώ ο δεύτερος αποτελεί εργαλείο, προκειμένου ο άνθρωπος να συλλαμβάνει και να εκφράζει ηθικές έννοιες.

διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῷοις (μέχρι γὰρ τούτου ἡ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις)

Με την απλή φωνή, τις άναρθρες κραυγές, τα ζώα μπορούν απλώς να μεταδίδουν μεταξύ τους **ευχαρίστηση ἢ δυσαρέσκεια**, γιατί μόνο η δήλωση αυτών είναι απαραίτητη, προκειμένου να επιβιώνουν και να εκπληρώνουν τον σκοπό της υπάρξής τους.

ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον

2η προκείμενη: β) Η φύση προίκισε τον άνθρωπο με τον λόγο, για να μπορεί ν' αντιλαμβάνεται και να εκφράζει **ηθικές έννοιες**: το ωφέλιμο και το βλαβερό, το καλό και το κακό, το δίκαιο και το άδικο (**ανιούσα κλιμάκωση**).

τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν

Επομένως: Ο λόγος και η ικανότητα που αυτός δίνει στον άνθρωπο να συλλαμβάνει και να εκφράζει ηθικές έννοιες είναι η **ειδοποιός διαφορά** του ανθρώπου από τα άλλα ζώα.

ἡ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν

2η προκείμενη: γ) Χάρη στην ικανότητά τους να αντιλαμβάνονται και να εκφράζουν ηθικές έννοιες, οι άνθρωποι μπόρεσαν να συγκροτήσουν αρχικά οικογένειες και αργότερα πόλεις.

Συμπέρασμα: Ο άνθρωπος είναι φύσει ζῶον πολιτικόν, δηλαδή η φύση προόριζε τον άνθρωπο να συγκροτήσει και να ζήσει σε πόλεις → Η συγκρότηση πόλεων είναι **φυσική, νομοτελειακή διαδικασία**: Ο άνθρωπος από τη φύση του στην πορεία της εξέλιξής του έφτασε στη συγκρότηση πόλεων, ολοκληρώνοντας έτσι τη φυσική εξέλιξη των μορφών κοινωνικού βίου.